

Pagrįskime mumyse gyvenančią viltį

Išskirtinis mūsų gyvenamųjų laikų iššūkis – vienas iš svarbiausių – skleisti Kristaus naujieną tiems, kurie mano, kad Jo asmenybė yra neaktuali.

2010-12-06

Per visą savo išskirtinio popiežiavimo laikotarpį Jonas Paulius II visus krikščionis ragino skelbti krikščionybę tose šalyse ir toje aplinkoje, kurios po ilgo sekuliarizacijos proceso jau nebepažįsta Kristaus. Daugelis

vargiai yra girdėję apie Jėzų, tačiau drauge ir jaučiasi nepatenkinti visuomenėje labiausiai paplitusia žemiška pasiūla; kiti yra ką nors girdėję ar skaitę apie Jo Asmenį, tačiau iš tiesų Jį pažįsta paviršutiniškai ar susidarę iškreiptą Jo paveikslą. Išskirtinis mūsų gyvenamųjų laikų iššūkis – vienas iš svarbiausių – skleisti Kristaus naujieną tiems, kurie mano, kad Jo asmenybė yra neaktuali.

Šią misiją visa širdimi prisiėmė Benediktas XVI: savo homilijose, kalbose, raštuose jis pasakoja, kaip ieško būdų mus supažindinti su tikroju Kristumi, kad užmegztume su Juo draugystę. Į šį raginimą atsiliepia daugelis, tiek tikintieji, tiek netikintieji: vis įdėmiau klausomasi Popiežiaus žodžių ir vis daugiau žmonių jo klausytis plūsta į Šv. Petro aikštę. Nuolatinės eilės melstis prie Jono Pauliaus II kapo taip pat byloja, kad žmonės palankiai priima

naujosios evangelizacijos šaukimą ir kad žmogaus širdžiai reikia Dievo.

Palengvinti susitikimą su Jėzumi Kristumi

Per Sekmines ant Marijos ir apaštalu ugnies liežuvių pavidalu nusileido Tiesos Dvasia. Apaštalai prabilo žodžiais, kuriuos tūkstančiai Jeruzalėje susirinkusių piligrimų išgirdo savo krašto kalba. Šiandien, kaip ir tuomet, Guodėjas mus įkvepia kiekvienoje aplinkoje ir kiekvienam žmogui parinkti vis kitokius argumentus ir kalbą. Kultūrinė, politinė ir žiniasklaidos priemonių padėtis reikalauja ieškoti įtikinamų priežasčių skirtingomis visuomeninėmis sąlygomis, kurti patrauklias idėjas ir siūlyti išeitis iš sunkumų. Reikia rimtai, pagarbiai ir maloniai pateikti svarius ir suprantamus paaiškinimus, kaip patariama Pirmajame Šv. Petro laiške: „Verčiau šventai sergėkite

savo širdyse Viešpatį Kristų,
visuomet pasiruošę įtikinamai
atsakyti kiekvienam klausiančiajam
apie jumoje gyvenančią viltį. Bet tai
darykite švelniai ir atsargiai“ [1].

Šiais laikais, kaip ir Bažnyčiai
žengiant pirmuosius žingsnius, tik
geriau pažinę mielą Jėzaus Kristaus
veidą ir užmezgę su Juo artimesnę
draugystę mes pajėgsime nustebinti
savo amžininkus viltinga ir džiugia
žinia: kad Viešpats vienintelis gali su
kaupu pripildyti skausmingą minties
tuštumą, kuri taip dažnai kelia
sielvartą.

Benediktas XVI pabrėžia, kaip svarbu
lavinti protą ir koks svarbus buvo
vos užsimezagusios krikščionybės
ryšys su filosofine helenizmo
tradicija. Pirmoji jo enciklika *Deus
caritas est* atspindi norą pačiame
krikščionybės branduolyje,
dieviškoje meilėje, sutaisyti protą ir
tikėjimą: „Tikėjimas savo prigimtimi

yra susitikimas su gyvuoju Dievu – susitikimas, atveriantis mums už proto srities naujus horizontus. Tačiau kartu jis yra ir patį protą apvalanti jėga. Laikydamasis Dievo perspektyvos, jis išlaisvina protą iš apakimo ir todėl padeda jam geriau būti pačiu savimi. Tikėjimas leidžia protui geriau atlikti savo užduotį ir geriau įžiūrėti tai, kas jam pačiam būdinga“ [2].

Tikėjimas iškyla kaip proto draugas, kaip transcendentalus apšvietimas, kaip ryškesnė šviesa, įsiskverbianti į mūsų žmogiškąjį protą; tačiau Benediktas XVI sykiu pabrėžia ir proto vaidmenį kaip pamatinę pačios religijos instanciją. Protas, atviras transcendencijai, tiesos ieškojimui, krikščioniškuoju požiūriu yra dialogo su kitokiais įsitikinimais pamatas; maža to, jis yra garantas, neleidžiantis religijai išsigimti į prietaringumą. Tad galima sakyti, kad protas toks svarbus teologo

užduoties branduoliui ir krikščioniškai teologinei egzistencijai, kad, Popiežiaus žodžiais, „neklausyti proto tolygu priešintis Dievo prigimčiai“ [3].

Krikščioniškoji pranašystė, skelbianti, kad pradžioje buvo *Logos* [4], išplečia proto ribas: jis neapsiriboja faktais, o ieškodamas tiesos prisiliečia prie žmogaus egzistencijos pamatų ir gali apvalyti tikėjimo išpažinimą [5]. „Tikėjimas ir protas – tai lyg du sparnai, kuriais žmogaus dvasia pakyla į tiesos kontempliavimą“ [6].

Praplėsti proto horizontą – universitetinė užduotis

Nagrindamas proto ir tikėjimo santykį, krikščionis turi atsižvelgti į mokslo šakų įvairovę. Šiuo metu mokslo šakų sistema labai specializuota; be to, pastarajame šimtmečiuje ji tapo žymiu mokslo tobulėjimo postūmiu. Tačiau gali

būti, kad ne vienu atveju mokslininkui, paskatintam savo darbo, kyla klausimų, į kuriuos jis niekaip negalės atsakyti remdamasis vien tik savo pažinimu. Šis trūkumas rodo, koks reikalingas skirtingų mokslo šakų specialistų bendradarbiavimas, kad suvieniję savo požiūrius sukurtų naują sintezę.

Naujos proto ir tikėjimo darnos ieškojimas – ypač tinkama užduotis universitetui. Pastarasis turėtų virsti „didžiąja laboratorija, kurioje skirtingose mokslo šakose susitikę tikėjimas ir protas žadina vis naujus tyrimų būdus (...). Argi ne džiugus įvykis? Taip, džiugus, nes šiame proto horizonte atsiskleidžia vidinė vienybė, jungianti skirtingas žinojimo sritis: teologiją, filosofiją, mediciną, ekonomiką, kiekvieną mokslo šaką, įskaitant ir siauriausiai specializuotas technologijas, nes viskas yra susiję“ [7]. Universitete susikaupia visas žmogiškojo

pažinimo universalumas ir atsiskleidžia žmogaus raida, kurią numato dieviškasis Kūrėjo planas: moksliniai tyrimai – kaip ir visi kiti dori darbai – praturtina mūsų gyvenimą šiame pasaulyje ir kiekvienai kartai pasiūlo būti atsakingai už ateitį.

Šiai kultūrinei sintezei įgyvendinti Benediktas XVI siūlo išeitį:

„Šiuolaikinis mokslinis protas turi paprasčiausiai pripažinti racionalią materijos prigimtį ir santykį tarp mūsų dvasios ir protinių struktūrų, gamtos faktų, kuriais grindžiami metodai. Tačiau klausimą, kodėl egzistuoja šie faktai, gamtos mokslai turi kelti platesnėms ir aukštesnėms mąstymo sritims, kaip filosofija ir teologija“ [8]. Tad tie, kurie plėtoja tiksluosius mokslus, turi atsiverti aukštesnei sričiai, sugebančiai nušviesti daugybę rezultatų ir padedančiai šias žinias aprėpti bei suvokti: pasaulis įgauna prasmę

proto vienybės dėka, tačiau protas turi pakilti iki transcendentalios anapusiųs, savo galutinę prasmę paliekančios egzistencijai.

Kita vertus, visapusiškas proto atsivėrimas veikia ir teologus bei filosofus, kurie negali išsiversti be kitų mokslo šakų ir nuo jų atsiriboti. Filosofija – o ypač metafizika – remiasi visų kitų disciplinų žiniomis ir tiria jų prielaidas, bandydama jas patikrinti ir pagrįsti. Šis žinojimas gvildena pamatinius klausimus, tačiau jokiū būdu nepaverčia visų kitų mokslo šakų paviršutiniškomis [9]. Be to, proto atsivėrimas reikalauja, kad filosofija ir teologija apmąstytų kitus žmogiškosios egzistencijos lygmenis, kaip kad didžioji religinė patirtis. „Kultūrų dialoge kviečiame savo pašnekovus atsiverti šiam *logos*, šioms proto erdvėms. Patiems savarankiškai ir nuolat jas atrasti yra didi universiteto užduotis“ [10].

Asmeninė sintezė – gyvenimo vienovės vaisius

Tikėjimo ir proto ryšiai išryškėja ne tik universiteto aplinkoje: Jono Pauliaus II ir Benedikto XVI mokymus galime laikyti Apvaizdos siūstu raginimu geriau išreikšti tikėjimo ir proto harmoniją. Šis raginimas mus įpareigoja neapleisti savo lavinimosi ir nepamiršti, kaip tikėjimas apšviečia kasdieninį mūsų mąstymą; įpareigoja imtis priemonių, kad mūsų protas būtų *katalikiškas*.

Šv. Josemaríos žodžiais, tikrai krikščioniškas protas turi būti „plačių horizontų ir uoliai gilintis į visa, kas nuo seno gyva katalikiškoje tradicijoje; - nuoširdus ir sveikas – bet ne paviršutiniškas – uolumas atnaujinti įprastines tradicinio mąstymo doktrinas filosofijos ir istorijos interpretavimo srityse; - rūpestingas dėmesys šiuolaikinėms

mokslo ir mąstymo kryptims; - ir teigiamas bei imlus požiūris į dabartinę visuomenės struktūros ir gyvenimo būdo kaitą“ [11].

Kadangi ne visi turime vienodas galimybes, sugebėjimus ar norą gilinti kultūrinį išsilavinimą, šie žodžiai kiekvienu atveju bus taikomi skirtingai; tačiau kiekvieną jie turi paskatinti geriau apmąstyti šių laikų problemas ir ryžtingai siūlyti jas spręsti. Racionaliosios tikėjimo pusės pažinimas yra kiekvieno krikščionio teologinio ugdymo pamatas ir, be abejo, svarbus *kalbų dovanos*, kurios Šv. Josemaría prašė šiuolaikiniam apaštalui, veiksnys [12].

Gerai skaitiniai padeda daugeliu atžvilgių: lavina mąstymą, suteikia žinių, moko rinkti žodžius, ugdyti jausmus ir pomėgius... Skaitymas yra labai tinkamas būdas savo išsilavinimo horizontams plėsti. Be abejonės, ramus skaitymas skatina

kurti naujus sumanymus ir padeda geriau suvokti žinias – kartais tik jų nuotrupas – atėjusias iš žiniasklaidos; deja, gana dažnai tam tikras gyvenimo būdas apsunkina skaitytojo priėjimą prie dvasią turtinančių literatūros darbų ar minčių: nuolatinis darbas daugumą žmonių skatina ieškotis pasyvus poilsio – televizijos ar grynai pramoginių romanų. Turint omeny naująsias kartas, pravartu prisiminti, kad asmeninė ir kolektyvinė kultūra labai priklauso nuo to, kokioje aplinkoje užaugai. Todėl atgaivinti protą ir suvienyti jį su tikėjimu būtina, kad auklėjimas šeimoje ar mokykloje jau nuo vaikystės padėtų branginti gėrio, gerų poelgių ir tobulų darbų grožį. Tėvai, dėstytojai, mokytojai ir draugai turi pratinti jaunimą skaityti ir kaskart vis uoliau dalyvauti dieviškajame *Logos* – prote.

Kita visuotinio proto sudėtinė dalis yra teigiamas ir atviras požiūris į minčių kryptis. Kad galėtume žmonėms atskleisti, jog Kristus yra atsakas į jų nerimą, turime parodyti, kad mums rūpi problemos ir išeitys, kurias mums pateikia pašnekovas, kad ir kokios jos mums atrodytų klaidingos. Tikras katalikiškas ir universalus protas sugeba apmąstyti ir apsvarstyti kito nuomonę, net ir tada, kai pats su ja nesutinka, pagarbiai, neišjuokdamas, rimtai ir kiek galima patraukliau. Ramus priešingos nuomonės argumentų apsvarstymas leidžia kelti klausimus, skatina brandinti savas mintis, rimtai mąstyti: šį mąstymo būdą dažnai pasitelkia Popiežius Benediktas XVI. Be šio pirmojo žingsnio klausytojai gali pritarti minčiai į ją neįsigilinę ar manyti – gal ir ne veltui – kad atsakymas nėra išeitis iš iškeltos problemos: autoriteto argumentas yra riboto svarumo ir iš tiesų gvildenant

daugumą temų, jo nepakanka. Atvirkščiai: skverbtis į kito mintis reikiama akimirka, remiantis pagrįstais prieštaravimais, padeda apibrėžti šių minčių ribas, kad ir kokios abstrakčios jos būtų. Be *nesavanaudiško* – tai yra iš meilės – *susidomėjimo* kitu niekaip iki galo nesuvoksime, koks jis yra: tik meilė supranta kiekvieną.

Proto ir tikėjimo darna viešajame gyvenime

Argumentacinis ir retorinis mąstymas padeda nugalėti baimę kalbėti apie Dievą darbo aplinkoje ir viešumoje, neapriboti apaštališkojo darbo vien asmenine aplinka, šeimos ir draugų ratu. Šiuolaikinės kultūros sąlygomis krikščionys turi dalyvauti viešosiose bendrojo pobūdžio diskusijose ir dalyvaudami turi rodyti savo gyvenimo vienybę. Šitaip diskusijos bus išties ramios ir

pagrįstos, apgalvotos ir prisidės prie taikaus sambūvio.

Šiandien kai kur stengiamasi politinį dialogą grįsti reliatyvumu, aplenkiančiu transcendentinį žmogaus suvokimą. Dažnai jis siejamas su tolerancija, tarsi norint pabrėžti, kad tikėjimas Dievą neleidžia suprasti netikinčiųjų problemų ir poreikių; ar netgi kad tikintysis diskutuodamas, pats to nesuvokdamas, primeta grynai subjektyvius savo įsitikinimus.

Tačiau reliatyvizmas neskatina pažangos, nėra ir didžio laisvės gerbimo rezultatas; užtenka peržvelgti istoriją, kad pamatytume neginčijamą krikščionybės indėlį į žmogiškojo orumo išaukštinimą, į pasitikėjimą protu ir laisvo sambūvio vertybėmis. Tikėjimas neprarado nė vienos savo pusės: todėl susidūręs su problemomis aplinkoje, kur manoma, kad tikėjimas yra

asmeninis dalykas, krikščionis negali nuleisti rankų ar pasiduoti pagundai slėpti savus įsitikinimus. Taip jis pasirodytų abejingas, prisitaikėlis ir, žinoma, atskleistų, kad nesuvokė gilos proto ir tikėjimo sąsajos.

Politiniam dialogui būtina suvienyti jėgas, kad būtų sukurtas visuotinis gėris; kiekvienas žmogus turi rodyti iniciatyvą, pats siūlyti išeitį ir socialinių negerovių šalinimo būdus. Šiuo atveju Bažnyčios socialinės doktrinos kompendiumas kalba apie „humanizmą tokiu lygiu, kuris atitinka Dievo planą žmonijos istorijoje; visapusiškas ir vientisas humanizmas, kuris gali įkvėpti naują visuomeninę santvarką, paremtą žmogaus orumu ir laisve“ [13]. Tas, kuris jo neskelbia kaip priešpriešos vyraujančiam reliatyvizmui, ne tik išsižadėtų šios žmogiškosios krikščionybės sampratos, bet ir atsižadėtų savo paties savasties, taip

užkirsdamas kelią kitiems prisidėti prie visuotinio gėrio.

Žinoma, Bažnyčia nesistengia primesti tikėjimo netikintiesiems; tačiau netikintieji gali bent iš dalies pripažinti jos žmogaus sampratą. Visuotiniame ir politiniame gyvenime Ji dalyvauja siūlydama racionalius argumentus: „Nereikia pamiršti, kad Bažnyčioms ir ekleziastinėms bendruomenėms įsitraukiant į viešąją diskusiją, išreiškiant abejones ar primenant tam tikras nuostatas, tai nėra netolerantiškumas ar kišimasis, kadangi šiuo kišimusi siekiama tik apšviesti sąžinę, paliekant joms teisę laisvai ir atsakingai veikti išvien su tikraisiais teisingumo reikalavimais“ [14].

Daugeliu atvejų viešosiose diskusijose dalyvaus ne oficialiosios Bažnyčios institucijos: patys tikintieji pasauliečiai turės „priimti praktinius

ar teorinius sprendimus – pavyzdžiui, dėl skirtingų filosofinių, ekonominių mokslų ar politinių nuomonių, dėl meno ir kultūros srovių, dėl savo darbo ar visuomeninio gyvenimo problemų ir t. t. – kurie kiekvienam pagal sąžinę atrodytų tinkamiausi ir labiausiai atitiktų jo asmeninius įsitikinimus ir žmogiškas nuostatas“ [15].

Kiekvienas turi atsakingai Dievo akivaizdoje apmąstyti, kaip gali padėti kurti teisingesnę visuomenės tvarką, kurioje būtų daugiau vietos žmogiškajam orumui.

Nors kurti visuotinį gerį tiesiogiai įsipareigoję politikai, ši užduotis nėra vien tik jų. Prisidėti prie visuomenės raidos yra šaukiami ir visi krikščionys, kiekvienas pagal savo aplinkybes: rodydami teisingumo pavyzdį tarp bendradarbių, dalyvaudami kultūros ar vienybės iniciatyvose arba žiniasklaidoje; galbūt gali imtis iniciatyvos darbo

susivienijimuose ar dalyvauti konferencijoje... Galimybių yra daugybė ir kiekvienas turi jas pastebėti. Tačiau, trumpai tariant, ir nuomonių srityje, nors joje ir nėra visuotinių taisyklių, daugeliu atvejų bus pravartu parodyti – atsižvelgiant į klausytojus, į kuriuos kreipsimės – kad be Jėzaus Kristaus neįmanoma įvertinti tikrosios prasmės; kad į visus klausimus galima atsakyti vadovaujantis krikščionišku požiūriu, nors kartais ir nelengva jį išreikšti.

Šioje naujojoje evangelizacijoje krikščionis naudojasi dovana, kurią Dievas jam suteikė per Krikštą. Jis žino, kad vykdo tikrą, pranašišką ir apaštališką Kristaus misiją, ir tiki, kad Jis įkvepia dirbti. Tikintysis, pasiūstas į vynuogyną To, kuris geriausiai jį pažįsta, su nauju pasiryžimu išgirsta Jono Pauliaus II žodžius: „*Nebijokite! Atverkite, plačiai atverkite duris Kristui! Atverkite jo*

išganingai galiai valstybių,
ekonominių, politinių sistemų sienas,
plačias kultūros, civilizacijos,
pažangos erdves! Nebijokite! Kristus
žino, „kas yra žmoguje. Jis vienas!“
[16].

Lluis Clavell

[1] 1Pt 3, 15-16.

[2] Benediktas XVI, *Enciklika „Deus caritas est“*, nr. 28.

[3] Plg. Benediktas XVI, *Kalba Ratisbonos universitete*, 2006/09/12.

[4] Plg. Jn 1,1.

[5] Plg. Benediktas XVI, *Kalba Ratisbonos universitete*, 2006/09/12.

[6] Jonas Paulius II, *Enciklika „Fides et ratio“*, įvadas.

[7] Benediktas XVI, *Kalba Sacro Cuore universitete Romoje*, 2005/11/25.

[8] Benediktas XVI, *Kalba Ratisbonos universitete*, 2006/09/12.

[9] Plg. Šv. Tomas Akviniėtis, *Super Boetium De Trinitate*, III, q.5, a. 1 ad 6.

[10] Benediktas XVI, *Kalba Ratisbonos universitete*, 2006/09/12.

[11] Šv. Chosemarija, *Vaga*, nr. 428.

[12] Plg. *Ten pat*, nr. 430, 899.

[13] *Bažnyčios socialinės doktrinos kompendiumas*, nr. 19.

[14] Benediktas XVI, *Kreipimasis į tikinčiuosius*, 2006/03/30.

[15] Šv. Josemaría, *Conversaciones*, nr. 12.

[16] Jonas Paulius II, Homilija
Vyriausiojo Bažnyčios ganytojo
tarnystės pradžioje, 1978/10/22.
Cituojama „Posinodiniame
apaštališkajame paraginime
Christifideles laici“, nr. 34.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
lt-lt/article/pagriskime-mumyse-
gyvenancia-vilti/](https://opusdei.org/lt-lt/article/pagriskime-mumyse-gyvenancia-vilti/) (2025-04-30)